

Γενοκτονία ή εθνοκάθαρση;

Του Βενιαμίν Καρακωστανόγλου, Διεθνολόγου

Οι επανειλημμένες αναφορές του υπουργού Παιδείας, κ. Φίλη, στο ζήτημα του χαρακτηρισμού της γενοκτονίας των Ποντίων (και προφανώς ευρύτερα των Ελλήνων της «καθ' ημάς Ανατολής»), αποδεικνύουν ελλιπή γνώση του ζητήματος, ιδεολογική εμμονή και έλλειψη σεβασμού στη συλλογική μνήμη του προσφυγικού Ελληνισμού αλλά και σε ομόφωνες αποφάσεις του Ελληνικού Κοινοβουλίου και στο σοβαρό επιστημονικό έργο που έγινε από Έλληνες και ξένους επιστήμονες.

Η διεθνής αναγνώριση της συνολικής γενοκτονίας των χριστιανικών πληθυσμών της Οθωμανικής και Κεμαλικής Τουρκίας αποτελεί καθήκον απέναντι στους νεκρούς και εκδιωχθέντες, αλλά και σοβαρή πράξη για την αποτροπή παρόμοιων γενοκτονικών πολιτικών τόσο από την Τουρκία όσο και διεθνώς.

Στόχος του αγώνα αναγνώρισης είναι μόνον η ηθική και πολιτική απαξίωση των γενοκτονιών του παρελθόντος, ώστε να υποβοηθηθεί η καλή γειτονία στην περιοχή μας. Δυστυχώς η λήθη και η ατιμωρησία για τις τουρκικές γενοκτονικές πράξεις (υπό τις συμβουλές Γερμανών αξιωματικών) οδήγησε προφανώς και τη Ναζιστική Γερμανία στο Ολοκαύτωμα των Εβραίων. Δεν αποκλείεται και σήμερα η γενοκτονική πολιτική του Ισλαμικού κράτους να πήρε παραδείγματα από τις παραπάνω γενοκτονίες.

Επιβάλλεται πάντως να γίνουν ορισμένες επιστημονικές επισημάνσεις για να οριοθετηθούν οι νομικές έννοιες και να αξιολογηθούν οι θέσεις του κ. Φίλη:

Γενοκτονία αποτελεί οποιαδήποτε από τις παρακάτω πράξεις, εφόσον διαπράττεται με πρόθεση μερικής ή ολικής καταστροφής ομάδος εθνικής, φυλετικής, θρησκευτικής κτλ.

1. α) Φόνος μελών της ομάδας
β) Σοβαρή βλάβη της σωματικής ή διανοητικής ακεραιότητός τους
γ) Υποβολή σε συνθήκες διαβίωσης που μπορούν να επιφέρουν πλήρη ή μερική καταστροφή της ομάδας
δ) Μέτρα που αποβλέπουν στην παρεμπόδιση των γεννήσεων
ε) Αναγκαστική μεταφορά παιδιών της ομάδας σε άλλη ομάδα
2. Δεν είναι απαραίτητη η απώλεια της ζωής και δεν απαιτείται η πλήρης εξόντωση της ομάδας. Όλες οι γνωστές μέχρι τώρα γενοκτονίες αφορούν μερική μόνον εξόντωση της ομάδας.
3. Η γενοκτονία τιμωρείται είτε διαπράττεται σε καιρό ειρήνης είτε σε καιρό πολέμου(μεταξύ κρατών ή εμφυλίου).

Πλήθος εγγράφων, μαρτυριών και διπλωματικών αρχείων, μαρτυρούν ότι υπήρξε πρόθεση και σχεδιασμός από τους Νεοτούρκους και στη συνέχεια τους Κεμαλικούς, για την εξόντωση των χριστιανών της Τουρκίας. Υπάρχει και πλούσια βιβλιογραφία.

Όλες οι θεωρούμενες ως πράξεις γενοκτονίας τελέστηκαν σε βάρος Ελλήνων, Αρμενίων και Ασσυροχαλδαίων, με τους ίδιους τρόπους, στην ίδια περίοδο(1913-1923), και από τους ίδιους δράστες. Μήπως άραγε ο κ. Φίλης αρνείται και την Αρμενική γενοκτονία που έχουν αναγνωρίσει πλείστα κράτη, Κοινοβούλια(και το Ευρωπαϊκό) και Πολιτείες των ΗΠΑ ;

Το έγκλημα της γενοκτονίας, μολονότι διαμορφώθηκε στη ομώνυμη διεθνή σύμβαση του 1948, περιέχει αρχές εθιμικού δικαίου που προηγήθηκαν αρκετές δεκαετίες(βλ. νομολογία διεθνών δικαστηρίων) και αφορούν ευρύτερα τα διεθνή εγκλήματα. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο όρος «γενοκτονία» αποδίδεται ήδη από τα έκτακτα στρατοδικεία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας του 1919-1920 περί της γενοκτονίας των Αρμενίων.

Άλλωστε η γενοκτονία είναι έγκλημα που δεν υπόκειται σε παραγραφή. Ο όρος «γενοκτονία» είναι προάγγελος του αντίστοιχου όρου της «εθνοκάθαρσης» ο οποίος άρχισε να χρησιμοποιείται διεθνώς με αφορμή την κρίση στη Γιουγκοσλαβία (1991-1999). Εθνοκάθαρση ή εθνική εκκαθάριση είναι η μαζική εκδίωξη των μελών μιας εθνότητας ή άλλης ομάδας από μια περιοχή ή /και ο αφανισμός τους με σκοπό τη βίαιη εξασφάλιση πληθυσμιακής ομοιογένειας σε μια γεωγραφική περιοχή για γεωπολιτικούς σκοπούς.

Ο όρος «εθνοκάθαρση» δεν έχει λάβει αυτοτελή νομική υπόσταση αλλά χρησιμοποιείται, κυρίως από το Ποινικό Διεθνές Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία, για να περιγράψει ένα σύνολο επιμέρους εγκλημάτων πολέμου. Αν διαπιστωθεί η ύπαρξη ειδικού δόλου (πρόθεσης) κατά της ομάδας από το δράστη της εθνοκάθαρσης και αν αυτή διεξάγεται με τις εγκληματικές μεθόδους της γενοκτονίας τότε πρόκειται ταυτόχρονα και για γενοκτονία. Αυτό συνέβη και στην περίπτωση μας. Άλλωστε επί της ουσίας το αποτέλεσμα είναι συνήθως το ίδιο(θάνατοι, εκτοπισμοί κλπ).

Η εμμονή, λοιπόν, του κ. Φίλη στο χαρακτηρισμό ως εθνοκάθαρσης της γενοκτονίας των Χριστιανών της Ανατολής, προδίδει ελλιπή γνώση της ιστορικής και νομικής πραγματικότητας και ιδεολογική προκατάληψη. Όταν μάλιστα και πολλοί προοδευτικοί Τούρκοι έχουν αποδεχθεί τη γενοκτονία!

Πρέπει ταυτόχρονα να επισημανθεί ότι και τα πογκρόμ της Ελληνικής ομογένειας στην Τουρκία, δηλαδή Κωνσταντινούπολη, Ίμβρο και Τένεδο (Σεπτεμβριανά 1955 και απελάσεις, κατασχέσεις 1964-65), εντάσσονται στην ίδια γενοκτονική πολιτική την οποία και αποκαλύπτουν, ενώ επίλογο της γενοκτονίας αποτέλεσε η εκδίωξη 200.000 Ελληνοκυπρίων από την κατεχόμενη Β. Κύπρο το 1974 και έως σήμερα.

Θα τελειώσω με μια προσωπική μου μαρτυρία: τον Ιούνιο του 1998 διοργανώθηκε από την Πανελλήνια Ομοσπονδία Ποντιακών Σωματείων, σε συνεργασία με τον παγκόσμιο οργανωμένο Ποντιακό Ελληνισμό, επίσκεψη επιστημονικής ομάδας στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη, όπου καταθέσαμε πολυσέλιδο υπόμνημα για τη γενοκτονία του Ποντιακού Ελληνισμού από τους Τούρκους, το οποίο είχε εκπονήσει ομάδα πέντε επιστημόνων μεταξύ των οποίων και ο γράφων. Η κατάθεση έγινε στην Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και συνοδεύτηκε από τη διεξαγωγή διεθνούς συνεδρίου για την αναγνώριση της Ποντιακής Γενοκτονίας (που ουσιαστικά είναι το πιο χαρακτηριστικό δείγμα της ευρύτερης γενοκτονίας του Μικρασιατικού και Θρακικού Ελληνισμού).

Στην αποστολή μας συμμετείχε και επίσημη αντιπροσωπεία του Ελληνικού Κοινοβουλίου (που το Φεβρουάριο 1994 με ομόφωνη απόφασή του είχε αναγνωρίσει τη γενοκτονία των Ποντίων), αποτελούμενη από τους βουλευτές Χάρη Καστανίδη (ΠΑΣΟΚ), Σταύρο Παπαδόπουλο (Ν.Δ) και Ευάγγελο Αποστόλου (Συνασπισμού). Ο τελευταίος είναι ο σημερινός βουλευτής του ΣΥΡΙΖΑ και Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης.

Ας ρωτήσει λοιπόν ο υπουργός Παιδείας, κ. Φίλης, το συνάδελφο του στην Κυβέρνηση, Υπουργό κ. Αποστόλου, για εκείνη την ιστορική επίσκεψη και τις απόψεις τις οποίες συμμερίστηκε τότε ως εκπρόσωπος του Συνασπισμού της Αριστεράς για τη γενοκτονία των Ποντίων! Γιατί λοιπόν σήμερα ο κ. Φίλης αποδυναμώνει την κοινή εθνική μας θέση, δίνοντας επιχειρήματα στην τουρκική αδιαλλαξία;